

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

geest' van het kind aanspreken en die schaamteregulatie bevordert. Het laatste hoofdstuk gaat over de *caring dialogue*, waarin relatie- en herstelgebaren bijdragen aan een nieuw fundament voor de ouder-kindrelatie, dat gevoelig is voor de signalen van behoeften van het kind en leidt tot wederzijdse erkenning. In dit boek geeft Jakob antwoord op de vraag: 'Hoe kan systeemgericht werken met geweldloos verzet bijdragen aan het overwinnen van trauma's in gezinnen?' Kenmerkend is de respectvolle wijze waarop Jakob de therapeutische relatie vormgeeft en bezwaren en aarzelingen van cliënten serieus neemt, zonder aan daadkracht te verliezen. Op behoedzame wijze laat hij aan de hand van talrijke voorbeelden zien welke stappen procesbevorderend zijn, zodat ouders weer moed tot handelen krijgen.

Dit boek is een aanrader voor iedereen die werkt met meervoudig belaste gezinnen, alsook voor therapeuten die reeds ervaring hebben met geweldloos verzet: het biedt verbreding en verdieping. Jakob reikt vele constructieve ideeën en handelingsmogelijkheden aan die direct praktisch nut hebben. Een kleine waarschuwing: het is geen boek dat je even snel in een weekend tot je neemt. De zorgvuldige structuur en rijkdom aan ideeën en voorbeelden verdienen het om grondig bestu-

deerd te worden. Alles ademt creativiteit en aandacht voor de houding waarmee je zaken aanpakt. Niet *wat* je doet, maar *hoe* je het doet maakt het verschil: met een passende attitude wordt een interventie pas waardevol (Bom & Wiebenga, 2020). Zo overstijgt de methode geweldloos verzet het niveau van een gereedschapskist met nuttige interventies en wordt het een gelaagde en menselijke benadering, die past bij de complexiteit van het leven.

Eliane Wiebenga is gepensioneerd klinisch psycholoog, psychotherapeut, systeemtherapeut, opleider en supervisor. Gespecialiseerd in Verbindend Gezag® en geweldloos verzet. E-mail: e.wiebenga@xs4all.nl

Referenties

- Bom, H., & Wiebenga, E. (2020). Met een passende attitude wordt een interventie pas waardevol – Over het palet van attitudes bij verbindend gezag en geweldloos verzet. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 46(4), 276-293.
- Jakob, P. (2018). Multi-stressed families, child violence and the larger system – An adaptation of the nonviolent resistance model. *Journal of Family Therapy*, 40(1), 25-44.
- Omer, H., & Wiebenga, E. (2015). *Geweldloos verzet in gezinnen*. Bohn Stafleu van Loghum.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312026038002011>

Trauma ontrafelen en veerkracht weven met narratieve en systeemtherapie – Speelse samenwerkingen met kinderen, gezinnen en netwerken

Sabine Vermeire (2025). Hogrefe. 288 pp., € 35,00
ISBN 9789492297761

.....
Anje Claeys
.....

Dit boek is de langverwachte vertaling van het in 2023 verschenen boek *Unravelling trauma and weaving resilience with systemic and narrative therapy – Playful collaborations with children, families and networks* van Sabine Vermeire (2023). Als orthopedagoog en systeemtheoretisch psychotherapeut is zij verbonden aan de Interactie-Academie in Antwerpen, waar ze werkt in zowel de groepspraktijk als het systemisch en narratief opleidingscentrum. Met haar boek

neemt Vermeire ons mee in de speelse doch stevige samenwerkingsvormen die ze toepast in haar dagelijkse praktijk met kinderen, jongeren en hun zorgfiguren.

Na een recensie van klinisch psycholoog Albert Neeleman volgt een voorwoord van Glenda Fredman, klinisch psycholoog, systemisch psychotherapeut en hoogleraar aan de universiteit van Hertfordshire (UK). Zij typeert Vermeire als een getalenteerde beoefenaar die ons meanderend en zigzaggend meeneemt langs hoogte- en dieptepunten en de vele kronkels en bochten van haar praktijk.

De inleiding van het boek start met drie verhalen waarin Vermeire ons direct voorstelt aan David, Yana en Esmā, drie kinderen met wie ze verhalend-zoekend op weg gaat. Samen met hun zorgfiguren wil ze deuren openen naar herverbinding en de collectieve verwerking van pijnlijke ervaringen, zonder die te pathologiseren of te reduceren tot het begrip 'complex trauma'.

Ze doet dat door met hen te spelen, te praten en te tekenen, waarbij ze nauwgezet op zoek gaat naar sprankeltjes licht, uitzonderingsverhalen en tekens van verbinding en verzet. Vermeire doet dit als een grootmeester, op de meest natuurlijk aanvoelende manier, waardoor kinderen hun schildjes laten zakken, haar recht in de ogen kijken en haar hun verhalen toevertrouwen.

Deze inleiding zet meteen de goede toon en voor je het als lezer weet, vertrekt de trein langs boeiende landschappen en intrigerende tussenstations. Je leert over het belang van het bevorderen van het gevoel van invloed, *agency*; het gevoel van erbij te horen, *belonging*; het gevoel van coherentie, *coherence*; en het gevoel van ertoe te doen, *mattering*.

Het boek ontvouwt zich in acht hoofdstukken, waarin Vermeire de lezer stap voor stap meeneemt in haar leefwereld als

systeemtherapeut. Ze opent met het beeld van een web van complexiteiten. Geen enkel kind is een eiland op zich, maar een spilfiguur in een netwerk van relaties en contexten. Het omarmen van die complexiteit is essentieel om op een andere manier te kijken naar de problemen die binnen deze netwerken kunnen ontstaan. Van daaruit focust ze op de gezamenlijke therapeutische reis, waarbij vanaf het begin onderhandeld wordt over de samenwerking, die ernstig en speels tegelijk is. Al vanaf de eerste ontmoeting wordt verbindend en herverbindend gewerkt, met ruimte voor de stilte, het zwijgen, de vergeten verhalen en het belang van het open vizier.

Vervolgens gaat de aandacht naar pijnlijke verhalen en hoe die als tentakels doorwerken in vele facetten van het leven. Vermeire pleit voor het documenteren van gesprekken en trajecten, met als doel de gewonnen verhalen te consolideren en te verduurzamen, opdat hun rimpeleffect lang mag nawerken. Ze verdiept daarbij het relationele domein, in het bijzonder wanneer dat ingewikkeld voelt. Ook breekt ze een lans voor het zoeken naar gemeenschappelijke grond en gedeelde zorgen via collectief onderzoek naar knellende relaties en sociale werelden. De taal van het lichaam kunnen we vanuit eenzelfde nieuwsgierigheid verkennen.

Ook de verhalen van gebroken gezinnen en gekwetste relaties, die soms samengaan met verlamdende schaamte en wraakgevoelens, krijgen een plaats. Vermeire schuwt de ambivalentie en complexiteit niet en gaat aan de slag met positionering en herpositionering, aan de hand van poppetjes, brieven, tijdslijnen en getuigen. Steeds fris en immer verrassend.

In dit alles heeft Vermeire stevast oog voor ouders, zorgfiguren en professionals. Ze verkent acties die helpend zijn om ban-

den te versterken en mogelijkheden te openen. Ze pleit voor het betrekken van de ouders, ook wanneer het ingewikkeld is, waarin ze steeds opnieuw de relatie centraal stelt. Op die manier weeft ze netwerken van veerkracht vanaf het prille begin.

In het slothoofdstuk legt Vermeire de focus op wat het gevoel van coherentie en continuïteit kan versterken. Ook geeft ze een aantal voorbeelden waarin individuele verhalen gedeeld worden met een breder publiek via theater en film. Door verhalen openbaar te maken ontstaat er een breder maatschappelijk begrip dat bepaalde hardnekkige overtuigingen kan ombuigen in zachtheid en mildheid. In die zin vaart Vermeire met haar werk en boek tegen de stroom in en weeft ze draden van zorg, hoop en invloed, agency. Zo geeft ze stevig tegengas aan de vaak voorkomende neiging om mensen te reduceren tot hun 'zelfgezochte problemen' en aan de lineair-causale manier van kijken naar menselijke kwesties en netelige vraagstukken.

Het boek van Vermeire is een feest voor de geest en een ontdekkingsreis door een kleurrijk landschap, wat een 'ander soort van vragen' en een 'nieuw soort van kijken' mogelijk maakt. Ze maakt korte metten met stereotiepe zienswijzen op trauma door steeds maar weer te verbreden. Zo maakt ze ons deelgenoot van elkaars vraagstukken en uitdagingen. Er is geen ontkomen aan: we zijn allemaal gewoon maar 'mens onder de mensen', expert in het leven van ons eigen leven, en deelgenoot in het leven van de ander.

Vermeire voert een pleidooi voor het collectieve en co-creatieve zoeken. Ze sticht multipale samenwerkende leergemeenschappen, breekt een lans voor 'relationele agency' en blijft verrassen met boeiende 'omkeringen'. Zo gaat ze van 'it takes a village to raise a child' via 'it takes a village

to support the parents to raise a child' naar 'it also takes children to raise a village'. Wat voor soort dorp willen we zijn voor anderen? Wat voor soort dorp wensen we ons zelf toe? Wat voor soort dorpsgenoten willen we zijn voor elkaar?

Via metaforen en andere talige interventies leren we het narratieve en systemische werk van binnenuit kennen en worden we uitgedaagd om ook ons eigen denken en kijken onder de loep te nemen. Decentraal maar beïnvloedend neemt Vermeire ons mee op pad. Ze is niet belerend maar haar betoog is bezwerend en trekt de aandacht. Vanaf de rivieroever herbekijken we onze eigen praktijk en nuanceren we ons eigen denken. Zacht, vriendelijk en beslist toont Vermeire ons een mooi pad door een landschap waar het fijn toeven is.

Het boek laat zich niet in een-twee-drie lezen, maar vraagt een nauwgezette en aandachtige lezing. Het is dens, rijk en meerlagig. De talloze praktijkvoorbeelden kleuren de theoretische concepten op heldere wijze. Zo wandelen we met Vermeire mee, zitten we naast haar aan de tafel bij de kinderen en jongeren met wie ze spreekt, en voelen we ons als een dankbare vlieg in de kamer bij de gesprekken die ze voert met ouders, grootouders en andere zorgfiguren.

Als visualisator, tekenend aanwezig in gesprekken met mensen, kom ik thuis in het narratieve werk dat veel waarde hecht aan het documenteren van gesprekken en trajecten. De zinnen van Vermeire steunen me in mijn persoonlijke ervaring dat het mensenwerk dat ik dagelijks verricht, politiek is gekleurd en dat het vanzelfsprekend is om op te komen voor dingen die ertoe doen. Het boek geeft moed en 'doet' hoop. Het geeft me een gevoel van 'agency' en grond onder mijn voeten. Vanaf die stevige grond ga ik aan de slag met de vraagstukken van mensen die mijn pad kruisen en

Trauma ontrafelen en veerkracht weven met narratieve en systeemtherapie

kijk ik op een frisse wijze naar de worstelingen die mijn eigen leven kruiden. Ik stel mezelf nieuwe vragen en kom tot vernieuwende inzichten.

Anje Claeys werkt als kunstenaar en visualisator bij BioArt en in Huis 6, dienst kinder- en jeugdpsychiatrie van UPC KU Leuven. Ze visualiseert er gesprekken en documenteert er trajecten, steeds vanuit

een narratief perspectief. E-mail: info@anjeclaeys.be

Referentie

Vermeire, S. (2023). *Unravelling trauma and weaving resilience with systemic and narrative therapy – Playful collaborations with children, families and networks*. Routledge.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312026038002012>